

א. מש"כ שאין ההעלאה צריכה כהן, נראה שאין כוונתו לעבודת הקטרה, שבו אפשר שזר פסול. ונסתפק בזה בחזו"א (זבחים יט, לא מב). והולכת אברים לכבש צריכה כהונה [כדלעיל יד. וע' בלקוטי הלכות תמיד (פ"ג ב'תורת הקדשים' אות ח) שנסתפק בור שהולך אברים לכבש, שמה צריך לחזור ולהולך]. וכנראה הכוונה להעלאה עצמה.

ב. עוד בענין דין 'מעילה' בקדושה הבאה מאליה – ע' בתורי"ד רמב"ן וש"ר ב"ב עט; קצוה"ח ר; אחיעזר ח"ב מה; מראה הפנים סוף פאה; הר צבי מנחות נא: קהלות יעקב נדרים מח, ב; בית ישי קכ, בהערה ג. וע"ע במצוין ביוסף דעת ב"ב עט.

'לא הכשיר רבי עקיבא אלא בדוקין שבעין, הואיל וכשרים בעופות' – לאו דוקא דוקין שבעין, הוא הדין שאר מומים שאינם מחוסרי אבר – שכשרים בעופות (עפ"י תוס' לה: ד"ה אלא).

התוס' צידדו עוד ששאר מומים פסולים מדרבנן. אך נראה שאין זה נפקותא לענין הדין שתרד, כיון שמדאורייתא הם כשרים בעוף. וכ"כ בקרן אורה.

ורש"י כאן הוסיף שגם מום מגונה בעופות פסול, משום 'הקריבהו נא לפחתך'. ולפי"ז בדוקא נקט 'דוקין' – דוגמא למומין שאינם מגונים. וע' בקרן אורה ובפנים מאירות. וע"ע במובא לעיל נט לענין עוף זקן.

'כשם שאם עלה וכו'. אמר עולא: לא שנו אלא שלא משלה בהן האור, אבל משלה בהן האור – יעלו. רב מרי מתני ארישא. רב חנינא מסורא מתני אסיפא – העצמות והגידין... ומאן דמתני ארישא, אבל אסיפא – לאו בני הקטרה נינהו' – לכאורה נראה דמאן דמתני אסיפא, הוא הדין לכל הפסולין שדינם 'אם עלו ירדו' – הרי הם כעצמות וגידין שפרשו, שאם משלה בהן האור – יעלו, וכל שכן שלא ירדו מן המזבח.

ואולם מאן דמתני ארישא, אין דברי עולא אמורים אלא על פסולין שדינם ב'לא ירדו', אבל כגון בשר קדשי קדשים ושאר פסולים שדינם 'אם עלו – ירדו', גם אם משלה בהן האור וירדו – לא יעלו. אך עדיין יש להסתפק כשהם על המזבח ומשלה בהן האור – האם דינם לירד, או שמא כיון שמשלה בהן האור – לא ירדו. וכן צידד המשנה למלך (פסוה"מ ג, ו). ובחזו"א (יט, לג לו) נראה שאין זו סברא, וכל אלו שדינם 'אם עלו – ירדו', גם כשמשלה בהן האור דינם כן.

עוד בגדר דין משילת האור בפסולין, שיסודו משום שנעשו לחמו של מזבח, ולא משום הפקעת הפסול – ע' בחדושי הגר"ח הלוי פסוה"מ ג, ת. וע"ע בכתבים המיוחסים להגר"ח שעל הש"ס 'בענין אברי חול אין דוחין את השבת' ו'בענין לחמו של מזבח'.

דף פו

'עיכולי עולה אתה מחזיר' – כאשר יש בהם ממש, כלומר חלק שלא נשרף, אבל נשרף כולו ונעשה כעץ – אין מחזיר מחצות, ואם נעשה פחם אין מחזיר כלל, כדבסמוך (עפ"י שיטמ"ק; זבח תודה).

'ואפילו פירשו – אמר רבה: הכי קאמר, לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה, אבל פירשו קודם זריקה, אתאי זריקה ושריתנהו' – גירסה זו פרשה בספר קרן אורה, שהדברים מתיחסים לחכמים שבברייתא, ואמר רבה: זה שאמר התנא שאפילו פירשו מעלן על המזבח, דוקא כשפרשו לאחר זריקה, שבשעת הזריקה היה דינם להיקרב כי היו מחוברין לבשר, אבל פרשו לפני הזריקה, הלא פקעה קדושתם ומותרים לכל שימוש, וכיון שכן ודאי לא יעלו.

ומרש"י נראה שגרס אחרת ופרש באופן אחר. וע"ע בחדושי הנצי"ב.

ישראליתנהו אפילו למעבר מינייהו קתא דסכיני' – נראה שנקטו קת של סכין כדי להמחיש יציאתם המוחלטת לחולין, שהרי הסכין הוא ההפך הגמור למזבח שאסור להניף עליו ברזל, שזה מאריך וזה מקצר. וזה המכוון לומר שעצמות עולה שכולה כליל על המזבח, אם פרשו ונזרק הדם – יצאו לגמרי מקדושתם.

יכולן שפקעו מעל גבי המזבח – לא יחזיר' – בכלל זה עצמות וגידים שהעלם כשהם מחוברים, שאעפ"י שתחילת דינם לעלות ולהיקטר, אם פקעו מעל גבי המזבח – אין מחזירין. ומקור הדבר כמו שאמרו לעיל ועשית עלתניך הבשר והדם – עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות (עפ"י קרן אורה).

א. יש להעיר שדרשה זו לא נאמרה אלא לת"ק דברייתא דלעיל, ולשיטתו אף בפירשו דינם לעלות (לפרש"י) וצריך קרא למעט פוקעין גם כשהעלן מלכתחילה כשפירשו. ואולם רש"י כאן כתב שהעלן מחוברים, כי הרי לרש"י תנא דמתניתין סובר כרבי, כברישא, ולרבי כשפרשו צריך להורידם, ומוכרח שמדובר כשהעלן מחוברים, ועל זה חידש התנא שאם פקעו – לא יחזיר.

ומקור דין זה לרבי אינו ממייעוט הכתוב, שהרי רבי ממעט מהכתוב הזה עצמות וגידין שפרשו שאסור להקטירם, אלא לדידיה סברא היא, שכשם שאם פרשו בעודם בקרקע לא יעלו, כמו כן אם פרשו על המזבח ופקעו – אינו מחזיר, אלא שבאופן זה שעלו כשהם מחוברים, כתב רש"י שאין צריך להחזיר, הא אם רוצה – מחזיר (כמו שכ' בתוס' בשיטת רש"י). ודוקא לת"ק שנתמעט מן הכתוב ד'ועשית עלותיך...' נראה שנתמעט לאיסורא, שאין לעשות עולה אלא 'הבשר והדם'.

ולפי זה מה שאמר רבי 'פירשו, אפילו הן בראש המזבח ירדו' לרש"י אין הכוונה כשפרשו כשהן שם שאז אין מורידן, אלא פרשו בקרקע דוקא. ודלא כשיטת התוס' דלעיל. ומדויק לפי"ז לשון רש"י (פה: ד"ה פירשו) 'שחלצו מן הבשר לפני העלאתן לא יעלו...' – כי לענין האיסור להעלותם, שעל זה דיבר רבי – דוקא אם פרשו קודם ההעלאה, אבל אם העלם מחוברים ופרשו – מותר להחזירם אם ירצה. אך לפי"ז דברי ר' זירא שאמר 'לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה' (ע"ש ברש"י) היינו לענין שאין צריך להחזירם, אבל איסורא ליכא. ודוחק.

ובזבח תודה (ד"ה אמר רבה) כתב בשיטת רש"י שגם אם פרשו על גבי המזבח, ואפילו פרשו לכיוון המערכה – ירדו לרבי. וצריך לומר לשיטתו שמש"כ רש"י כאן 'אין צריך' ולא כתב איסור – לפי שמדובר שפקעו כשכבר התעכלו קצת באש (כדמשמע ברש"י), וכבר נעשו לחמו של מזבח. אך אין צורך בכך, שהוא עצמו צידד שדברי רש"י מוסבים רק על גחלת, שאין בהם איסור להחזירם, ע"ש.

ב. על מה שכתב רש"י שמדובר גם על הפסולין שאם עלו לא ירדו – יש חולקים וסוברים שהפסולין שעלו והתחילה האש למשול בהן – אם פקעו מעלן שוב. ע' משנה למלך פסוה"מ ג, ט; קרן אורה; זבח תודה; חזו"א יט, מ.

(ע"ב) 'ברגלים דנפיש קרבנות דקדמי אתו ישראל – מאשמורת הראשונה' – פרש"י (ביומא כ):
משום ריבוי הקרבנות רב הדשן במערכה וצריך להעלותו לתפוח, לפיכך צריך להקדים לתרום. ויש מפרשים, מפני שהיו בעזרה רוב קרבנות ורוב עם והיה שם דוחק גדול, לא היו יכולים לעבור שם להוציא הדשן, לפיכך מיהרו לתרום מאשמורת הראשונה כדי להשלים הוצאת הדשן קודם קריאת הגבר (תורא"ש ותור"י הלבן יומא שם).

דף פז

'פירשו קודם חצות והחזירין לאחר עמוד השחר...' – האחרונים ז"ל הקשו מדוע אם פקעו יחזיר [לרבה] עד חצות שני ולרב חסדא לעולם, כמו שכתב רש"י, למה לא נפסלו בלינה בעמוד השחר, ושוב